

**Eerste advies veiligheidsaanpak
wijkcentrum De Clomp Zeist:
bestaande situatie**

Amsterdam, 7 november 2000

Harm Jan Korthals Altes
Nicole Smits

van dijk, van soomeren en partners

Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV
KvK Amsterdam nummer 33176766
Van Diemenstraat 374, 1013 CR Amsterdam
Tel: 020 625 75 37 Fax: 020 627 47 59
Website: www.dsp-advies.nl
E-mail: dsp@dsp-advies.nl

2.2 Methode van informatieverzameling

Informatie over de bestaande situatie en de heersende problematiek is zowel verkregen uit observaties als uit interviews.

Op vrijdag 13 oktober jl. zijn de twee observaties gehouden: één overdag en één in de avond.

De interviews zijn gehouden met personen die vanuit verschillende gezichtspunten naar het gebied kijken. Op deze manier worden problemen vanaf verschillende kanten belicht en ontstaat een zo objectief mogelijk beeld van de situatie. Met die kennis kunnen de aanbevelingen optimaal onderbouwd worden.

Op 25 oktober is een rondgang door het gebied gemaakt met de heer Van Lambalgen, wijkagent van het gebied. Tijdens die rondgang is een gesprek gevoerd met de beheerder van de sporthal. Daarna is gesproken met de heer Tonnaer van Fortis Vastgoed, de eigenaar van het winkelcentrum en met de heer Agelink, voorzitter van de winkeliersvereniging.

Verder zijn twee bewoners en de directeur van basisschool de Griffel geïnterviewd. Van de bewoners is één persoon telefonisch benaderd, met de andere is tijdens de dagobservatie gesproken. Tenslotte is telefonisch gesproken met de heer Van Diermen, de wijkopzichter van Brugakker.

2.3 Analyse van de resultaten op hoofdlijnen

Uit de interviews en de observaties is een duidelijk beeld van de problemen gevormd.

In het winkelcentrum zijn inbraken en rondhangende jeugd de grote problemen. In totaal zijn voor de 20 winkeleenheden vanaf maart tot en met augustus 45 meldingen van vernielingen, inbraken en pogingen tot inbraak gedaan. Het inbraakrisico is daarmee in de gemelde periode meer dan 10x zo hoog als wat normaal is voor de detailhandel. Zoals verderop in de analyse ook zal blijken, kunnen verveling en tekortschietende sociaal-maatschappelijke opvang aangewezen worden als belangrijke oorzaken. In het hele plangebied zijn gevoelens van sociale onveiligheid en geringe mogelijkheden voor sociale controle een probleem. Het gescheiden verkeerssysteem, het vele groen en het achterblijvende beheer van het groen is daar voor een groot deel debet aan.

In het vervolg van het rapport zal deze analyse verder uitgediept worden. Het gebied wordt per deelonderwerp geanalyseerd en van adviezen voorzien. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de ruimtelijke aanpak, toezicht en beveiliging en de sociaal-maatschappelijke aanpak. Bij de ruimtelijke aanpak wordt ook aandacht besteed aan het beheer van de openbare ruimte.

Bij deze drie invalshoeken komen verschillende onderwerpen aan bod, die met paragraafnummers zijn aangegeven. Daarbinnen wordt ieder aspect met bijbehorend advies gemarkeerd met een stip.

De nummers tussen haakjes verwijzen naar de corresponderende nummers op de kaart, die achterin het rapport is opgenomen.

3 Ruimtelijke aanpak

3.1 Langzaam verkeersroutes

In het gebied zijn een aantal routes voor langzaam verkeer, waar onoverzichtelijkheid de boventoon voert. Hiervoor zijn twee oorzaken aan te wijzen: bochtige structuur en dicht groen.

● In de eerste plaats de langzaam verkeersroute aan de noordkant, langs de Biltse Grift (20). Het groen en de bochten belemmeren hier zowel de sociale controle als het kunnen anticiperen op onveilige situaties. Bovendien biedt het dichte groen goede verstop- en vluchtmogelijkheden voor daders. Wat betreft de sociale controle is de enige bron van toezicht de gebruikers van het pad zelf. Deze route loopt namelijk langs achterkanten van gebouwen. Er kijken geen woningen of andere functies op uit. De gebruikers kunnen maar weinig sociale controle leveren, doordat ze niet ver vooruit kunnen kijken. Hierdoor kunnen personen die men liever zou ontwijken ook niet vroegtijdig gesignaleerd worden, waardoor niet geanticipeerd kan worden op onveilige situaties. Van dit punt heeft de wijkagent echter gezegd dat het wel meevalt in De Clomp: er gebeuren niet veel incidenten op de groene paden. Het idee dat daders zich in het groen kunnen verstoppen (de subjectieve sociale veiligheid) blijft echter wel een rol spelen. Daarnaast is in het gesprek met de wijkagent aan het licht gekomen, dat de onoverzichtelijke situatie tussen het winkelcentrum (4) en de woonwijk ten noorden van de Biltse Grift het achtervolgen van daders sterk bemoeilijkt: het hoge groen biedt goede mogelijkheden te ontkomen.

Advies

Door het groen transparanter te maken, wordt de overzichtelijkheid voor de gebruikers een stuk beter. Niet alleen kunnen ze verder naar de zijkant wegblijven, ook in de lengterichting van het pad is de zichtbaarheid beter, waarbij voorbij de bochten gekeken kan worden. Transparant groen betekent dat bomen hoog genoeg zijn opgesnoeid om er onderdoor te kijken en dat lagere beplanting laag genoeg is om ruimschoots overheen te kijken. Als richtlijn wordt gegeven boomtakken lager dan 3,5 meter te verwijderen en struiken altijd lager dan 1 meter te snoeien c.q. soorten te gebruiken die niet hoger worden dan 1 meter. Hogere en dichtere beplanting dient op voldoende afstand van het pad te staan. Gestreefd moet worden naar een afstand van 4 meter tussen en pad en het hogere en dichtere groen erlangs. Groenbeheer is bij dit alles zeer belangrijk. Indien langs een route bebouwing staat waar sociale controle vanuit kan gaan, moet erop gelet worden dat deze visuele relatie niet belemmerd wordt door groen.

● De Kouwenhovenselaan (21) bestaat uit twee parallel lopende langzaam verkeersroutes: één voor voetgangers en één voor fietsers. De voetgangersroute loopt grotendeels recht, behalve het deel vlak bij de moskee (10). De fietsroute heeft daarnaast ook een bocht halverwege. Door het dichte groen is met name de bocht nabij de moskee onoverzichtelijk.

Het dichte groen langs de route beneemt zowel het zicht van de gebruikers op hun omgeving als van personen in de omgeving op gebruikers van het pad. Door het groen is geen zicht op de Grote Koppel (15) en op het parkje daarvoor en van daaraf kan geen sociale controle geleverd worden.

Daarnaast biedt het dichte groen ook goede verstopmogelijkheden voor personen die kwaad in de zin hebben.

Het deel van de route bij de moskee is niet alleen onoverzichtelijk, maar ook verkeersonveilig. Het autoverkeer dat bij de twee vrijstaande woningen (16) moet zijn, moet namelijk over het fietspad rijden.

Advies

Het groen langs de route moet transparanter gemaakt worden. Dit betekent dat de bomen hoog genoeg opgesnoeid moeten worden en dat onder de bomen alleen lage beplanting aanwezig mag zijn. De ruimte tussen 1 en 3,5 meter hoogte moet vrij zijn van beplanting.

Daarnaast wordt geadviseerd de fiets- en voetgangersroute nu al te bundelen tot één pad, zoals in de stedenbouwkundige verkenning is aangegeven. Deze ingreep houdt geen verband met de nieuwe bebouwing, dus de planning ervan kan vervroegd worden. De zuidelijke helft van de fietsroute kan verwijderd worden, de noordelijke helft wordt speciaal gereserveerd voor het autoverkeer naar de twee woningen, zodat dat niet meer met het langzame verkeer gemengd wordt. Deze doodlopende route moet goed als zodanig herkenbaar zijn, zodat langzaam verkeer niet per ongeluk toch deze weg inslaat. Een duidelijk eind aan de weg en verkeersborden die de voetgangers- en fietsroute aangeven kunnen hierbij behulpzaam zijn. Worden deze aanbevelingen in zijn totaliteit overgenomen, dan zal de veiligheidssituatie voor de gebruikers van deze routes er aanzienlijk op vooruit gaan.

- Goed onderhoud van de beplanting is niet alleen nodig om het gebied overzichtelijker te maken en om daardoor de sociale veiligheid te vergroten. Groenbeheer draagt er ook aan bij dat de ruimte er verzorgd en daardoor aantrekkelijk uitziet.

Advies

Intensiveer het groenbeheer en / of renoveer het groen zodanig dat het minder onderhoud kost.

3.2 Verlichting

- 's Avonds en 's nachts moeten plaatsen waar mensen komen goed verlicht worden. Een goede verlichting is voldoende helder, niet verblindend en gelijkmatig. Het moet mogelijk zijn personen op een afstand van 4 meter te herkennen. Ook de kleur van het licht is van belang. Op verschillende plaatsen komt oranje licht voor en dat is niet gunstig voor de kleurherkenning. Het oranje licht laat kleuren er namelijk anders uitzien. Dit heeft een negatief effect op de beleving.

Op de meeste paden is verlichting aanwezig. Drie paden voor langzaam verkeer zijn echter niet verlicht: de driehoek ten zuid oosten van de school de Sluis (14), een verbindingspaadje ten oosten van de school de Griffel (11) en het fietspad dat vanaf de Griftlaan (22) omlaag naar het winkelcentrum gaat.

Op de groene paden voor langzaam verkeer moet ervoor gezorgd worden dat de lichtbundels niet gehinderd worden door beplanting. De lantaarnpaal moet ver genoeg van het groen af staan en het groen moet goed gesnoeid worden.

Het gebied tussen de entree van de sporthal (9) en de zuidelijke parkeerplaats (26) is te donker. Dit blijkt niet alleen uit de observatie, maar wordt ook gemeld door de beheerder van de sportzaal. Sporters voelen zich onveilig als ze in het donker van hun auto naar de sporthal en terug lopen. Hier zijn wel lichtmasten aanwezig, maar een deel van het licht wordt tegengehouden door de aanwezige beplanting. Op de parkeerplaats zelf is de verlichting wel sterk genoeg, maar heeft het niet de juiste kleur.

Op het pleintje van het winkelcentrum (8) is het te donker en de verlichting is niet gelijkmatig genoeg. In de eerste plaats is het aan de kant van het kerkgebouw te donker. Onder de overkapping hangen te weinig lampen. Aan de andere kant van het plein, onder de overkapping bij het cultureel centrum (7), hangt meer verlichting en hier is het verlichtingsniveau wel goed. Het plein als geheel is ook wat duister. De wanden zijn opvallend donker. Daarnaast is één van de lampen op het pleintje verblindend.

Advies

Loop de verlichting in het hele gebied door met de gemeentelijke functionaris van de gemeente die de openbare verlichting beheert en met een deskundige van het energiebedrijf (REMU). Bepaal waar de verlichting thans reeds voldoende helder, niet verblindend en gelijkmatig is. Zorg dat voor alle plaatsen die niet aan die eisen voldoen, op korte termijn vervanging of uitbreiding van verlichtingselementen plaatsvindt. Het moet mogelijk zijn personen op een afstand van 4 meter te herkennen. De kleur van het licht is bij voorkeur wit. De verlichting moet in het hele gebied voldoende afstand tot beplanting hebben. Met name op de groene langzaam verkeersroutes is dit een aandachtspunt.

Wat betreft de niet verlichte routes voor langzaam verkeer is het vooral van belang de fietsroute bij de Griftlaan te verlichten. Op de andere twee niet verlichte routes hoeft 's avonds niemand te komen en is het zelfs beter om *geen* verlichting aan te brengen.

Verbeter de verlichting in het gebied tussen de entree tot de sporthal en de parkeergarage. Het snoeien van het groen kan hier al aan bijdragen, maar mogelijk zijn ook meer lichtpunten nodig.

Verhoog het verlichtingsniveau op het pleintje van het winkelcentrum. Speciale aandacht verdienen de overkapping bij het kerkgebouw en de wanden.

3.3 Tunnels

● De tunnels in het gebied zijn alleen voor het langzame verkeer. Dat is jammer, want auto's kunnen een redelijke bijdrage leveren aan de sociale controle. Voor de korte termijn is bundeling van verkeer echter niet te realiseren. De oplossing moet vooral gezocht worden in een overzichtelijke route, goede verlichting en een attractieve uitstraling.

Advies

Houd de tunnels goed schoon gehouden en verwijder graffiti op de wanden. Om graffiti-overlast te beperken, kunnen de wanden behandeld worden met een coating waardoor het eenvoudiger te verwijderen is. Een meer structurele aanpak (voor de korte termijn) die bovendien een grotere bijdrage levert aan de attractiviteit is het laten beschilderen van de tunnelwanden met wat in het jargon heet 'masterpiece'. Daarmee wordt andere graffiti voorkomen, dankzij de ongeschreven regel dat graffiti niet over een ander 'masterpiece' mag worden aangebracht.

Daarnaast moeten de tunnels goed verlicht worden. Hoe een goede verlichting bereikt kan worden, is hierboven beschreven.

De routes van en naar de tunnels moeten tenslotte overzichtelijk zijn. De wegen dienen recht te lopen en obstakels mogen het zicht niet belemmeren. De toeleidende routes zijn zo recht mogelijk, de voetgangers en fietsers worden zo min mogelijk gescheiden.

3.4 Fietsenstalling sporthal

● Bij de sporthal staan een aantal fietsenrekken waar gebruikers van de sporthal hun fiets kunnen stallen. Sociale controle op deze rekken is gering. Een belangrijke oorzaak hiervan is de beplanting. Aan twee kanten loopt namelijk een pad langs de stalling, maar het groen belemmert het zicht vanaf die paden op de fietsenrekken. Andersom heeft de beheerder van de sporthal ook aangegeven, dat het groen zijn zicht op de buitenruimte (richting de parkeerplaats) belemmert. Aanpak van groen bij de sporthal heeft dus een dubbel effect.

Advies

Maak het groen transparanter, zodat vanaf de paden goed zicht is op de fietsenstalling en zodat ook goed zicht is op de buitenruimte vanuit de beheerdersruimte in de sporthal.

3.5 Leesbaarheid verkeersroutes

● In de noordoosthoek van het plangebied (25) is een onoverzichtelijke wirwar van routes voor langzaam verkeer. De ene route steekt rechtdoor, over de Biltse Grift heen. De andere duikt onder een tunnel door, evenwijdig aan het water. Deze laatste is gesplitst in een deel voor voetgangers en een deel voor fietsers. Er tussenin is vrij hoog groen. Als deze twee gebundeld worden, oogt het gebied een stuk overzichtelijker. Helaas kan de situatie uit de stedenbouwkundige verkenning nog niet gemaakt worden, omdat die niet goed aansluit op de bestaande situatie. Het advies voor deze probleemlocatie blijft daarom beperkt tot maatregelen in de sfeer van groenbeheer.

Advies

Haal het hoge groen tussen de paden weg. Dan wordt het verloop van de routes veel leesbaarder.

● De Koppeldijk (23) is één van de historische lijnen die in de toekomst versterkt zullen gaan worden. Onderdeel van dit plan is het rechttrekken van de route (24) die aan de andere kant van het tunneltje onder de Griftlaan door loopt. Hierdoor wordt de route veel overzichtelijker dan nu het geval is.

Advies

Maak deze route nu al overzichtelijker door de wegen recht te trekken, overeenkomstig de stedenbouwkundige verkenning. Dat kan, omdat deze ingreep onafhankelijk is van de bebouwing.

3.6 Pleintje in wijkcentrum

● Het pleintje in het wijkcentrum valt in negatieve zin op door het achterstallige onderhoud. Rommelig groen, gras tussen de stenen, kauwgom en zwerfvuil tasten de attractiviteit van het gebied aan. Het groenelement met de daarin opgenomen zitgelegenheid oogt gedateerd en is nauwelijks onderhouden. De schildering onder de overkapping bij het cultureel centrum daarentegen heeft juist een positieve uitstraling.

Advies

'Van rommel komt rommel'. Het pleintje dient dan ook beter beheerd en onderhouden te worden.

Het aanwezige groen heeft zo weinig kwaliteit, dat het beter geruimd kan worden. Het advies is om het thans aanwezige groenelement met de zitbanken in zijn totaliteit te verwijderen en te vervangen door een simpele tijdelijke inrichting. Deze tijdelijke inrichting kan geheel gericht worden op het realiseren van een overzichtelijker en beter beheerbare situatie. De attractiviteit van het plein kan vergroot worden door wat mooiere banken te plaatsen, die in het nieuwe plan opnieuw gebruikt kunnen worden.

3.7 Passage

De passage is door zijn ligging en vorm kwetsbaar: een U-vorm die achter de winkelbebouwing verdwijnt. Deze vormgeving bemoeilijkt het uitoefenen van toezicht en van een natuurlijke sociale controle buiten winkeltijden is al helemaal geen sprake.

Een echte ruimtelijke aanpak, bijvoorbeeld afsluiting van de passage buiten winkeltijden met bijvoorbeeld rolluiken, is overwogen maar wordt niet geadviseerd omdat dit het probleem niet werkelijk oplost (zie ook paragraaf 5.3). In plaats daarvan wordt geadviseerd het schoonmaken, de fietsenstalling en het toezicht aan te pakken.

Voor het schoonhouden van de passage (5) is een schoonmaakbedrijf actief. Toch is tijdens het gesprek met de winkeliersvereniging vernomen dat winkeliers ook zelf de bezem ter hand nemen. Deze betrokkenheid is beslist positief, maar helaas wordt het bijeengeveegde vuil niet altijd verwijderd. Deze laatste actie is echter noodzakelijk om het gebied er daadwerkelijk schoon uit te laten zien.

Advies

In overleg met de winkeliersvereniging moeten de winkeliers opgeroepen worden zelf goed toe te zien op de aanwezigheid van vuil in de gang. Als zij iets zien liggen, is het goed als ze dit zelf even weghalen. Indien dit een te grote belasting voor de winkeliers is, moet de reguliere schoonmaak geïntensiveerd worden.

3.8 Fietsenstalling winkelcentrum

● In de passage worden op twee plaatsen fietsen gestald: aan de uiteinden bij de twee supermarkten. Het is praktisch je fiets dicht bij de supermarkt te kunnen stallen, maar deze fietsen tasten de attractiviteit van de winkelpassage aan. Bovendien belemmeren ze het schoonmaken en de doorloop van het publiek.

Advies

Verplaats de fietsenrekken naar één of meer nieuwe plekken op het plein. Bij het cultureel centrum is onder het afdak al een voorziening. Hetzelfde kan onder het afdak bij het kerkelijk centrum (6) gedaan worden. Een mogelijkheid is ook de plaats waar de bloemenkiosk (28) op vrijdag en zaterdag staat, mits een goede alternatieve locatie voor deze ondernemer gevonden kan worden. Een derde mogelijkheid is het midden van het plein, wanneer het elders in dit stuk gegeven advies opgevolgd wordt om het groenelement dat daar thans nog is, te verwijderen. In samenhang met de plaatsing van nieuwe zitbanken op het plein, kan ook een passende plek gevonden worden voor fietsenrekken.

4 Sociaal-maatschappelijke aanpak

● Uit de gesprekken met de wijkagent, de eigenaar van het winkelcentrum en de voorzitter van de winkeliersvereniging kwam duidelijk naar voren wat het probleem in het winkelcentrum is: enorm veel inbraken (zie ook paragraaf 2.3). Volgens de eigenaar van het winkelcentrum gaan de inbrekers vaak zeer agressief te werk: bijvoorbeeld door rolluiken of door het dak heen. Dit levert grote schade op. Naast de zwaardere inbraken waarbij bijvoorbeeld met een gestolen auto een pui wordt geramd, hebben de ondernemers ook last van inbraken met (zeer) kleine buit. Daarnaast hebben ook de scholen last van incidenten: vernieling van speeltuigen, ruiten ingooien en inbraak. Soms worden kinderen gepest door kinderen van andere scholen.

Als daders worden met name Marokkaanse jeugdigen uit nabijgelegen woonwijken aangewezen. Waarschijnlijk gaat het zowel om vrij jonge kinderen en om wat oudere jeugd, waarbij de delicten uit verveling worden gepleegd door jongere jeugd en de meer serieuze delicten door ouderen.

Hoewel nog geen diepgaand onderzoek is gedaan naar het probleem (en in het kader van dit onderzoek lag dat ook niet binnen de mogelijkheden), blijkt uit de interviews dat verveling een belangrijke oorzaak is. Het rondhangen van groepjes jongeren heeft een bedreigende uitstraling naar winkeliers en andere gebruikers van het winkelcentrum. Voor een oudere bewoner die is geïnterviewd zijn de hangjongeren zelfs een reden om 's avonds niet meer naar het winkelcentrum te gaan.

Om het hinderlijk ophouden op het pleintje in het winkelcentrum tegen te gaan is een drank- en samenscholingsverbod ingesteld, waardoor rondhangende jongeren op formele gronden weggestuurd kunnen worden.

Advies

Voordat maatregelen genomen kunnen worden, zal eerst meer onderzoek gedaan moeten worden naar de aard van het probleem. Bekend moet zijn om wat voor daders het precies gaat en wat de reden is van hun gedrag. Als een deel van de daders jeugdigen van onder de 12 jaar blijkt te zijn die bijvoorbeeld uit verveling delicten plegen, ligt een belangrijk deel van de aanpak van het probleem op het sociaal-maatschappelijke vlak. In overleg met het welzijnswerk en met de scholen kunnen dan projecten opgestart worden waarbij de jeugdigen worden bezig gehouden en waarbij hen tegelijk wordt geleerd welk gedrag door de samenleving wél wordt getolereerd. Een voorbeeld hiervan is in De Clomp al te vinden. In de sporthal werden namelijk tot voor kort activiteiten voor de jeugd georganiseerd, maar door een gebrek aan vrijwilligers is dit voorlopig stilgelegd. Dit is jammer, want zulke middagen houden een hoop kinderen van de straat. Een meer professionele aanpak is te vinden bij Meander. Deze stichting is al actief op het terrein van jongerenwerk, maar dit zou volgens de wijkagent beslist geïntensiveerd moeten worden. Samenwerking tussen het welzijnswerk en Meander zou deze intensivering kunnen bewerkstelligen.

Een specifiek project dat in mei 1999 op landelijk niveau is geïntroduceerd om criminaliteit door kinderen van 8 t/m 11 jaar te behandelen, is de STOP reactie. Deze projecten lopen bij Halt. Het is geen strafrechtelijke reactie, want dat kan niet bij jonge kinderen. Het is een (vrijwillige) pedagogische reactie. Als een kind een strafbaar feit heeft gepleegd, attendeert de politie op de mogelijkheid het project te volgen. Als daarmee wordt ingestemd, geeft de politie de gegevens door aan het Haltbureau. Vervolgens worden ouders en / of kind uitgenodigd voor maximaal drie gesprekken. Naast gesprekken wordt ook met leeropdrachten gewerkt om het ongewenste gedrag in de toekomst te voorkomen.

Indien dit nodig wordt geacht, kunnen de ouders ook bij het opvoeden van het kind ondersteund worden door bijvoorbeeld bureau jeugdzorg.

De STOP reactie treedt pas in werking als een kind al een strafbaar feit heeft gepleegd. Meer preventief is goede aandacht voor het probleem op school door de onderwijzers en / of door medewerkers van Halt en de politie. Ook overleg met de Marokkaanse gemeenschap kan helpen het probleem te verkleinen. Voor Nieuw Zeist West is ongeveer een jaar geleden een platform in het leven geroepen waarvan vertegenwoordigers van de moskee officieel lid zijn. Daadwerkelijke participatie is echter zeldzaam. Omdat deze vertegenwoordigers mogelijk invloed kunnen hebben op de personen die overlast veroorzaken, is het belangrijk te proberen deze personen toch bij het overleg te betrekken.

Voor de oudere jeugd bieden bovenstaande sociaal-maatschappelijke maatregelen geen soelaas. Om de problemen met deze groep aan te pakken, zijn hardere maatregelen nodig. Met het Openbaar Ministerie kunnen afspraken gemaakt worden om aangehouden daders zwaarder te straffen, zeker bij recidive.

De aanpak zou zeker niet alleen tot dit type repressieve maatregelen beperkt moeten blijven. Voorbeeld van een bredere, meer preventief gerichte aanpak is het toezicht door 'buurtvaders', een project in op een winkelplein in Amsterdam dat onlangs een onderscheiding heeft gekregen. Het toezicht door de ouders werkt goed, omdat jongeren niet zo gauw iets uithalen wanneer zij door bekenden gezien worden, zeker niet door hun eigen vader. In dit project is ook de wijkagent nauw betrokken. Hij fungeert als schakel tussen de jongeren, de buurtvaders en de politie. Daarbij bleek onder meer hoe belangrijk het is dat de politie werkt aan een goede verstandhouding met de jeugd. De wijkagent benadert de jongeren die op het plein rondhangen persoonlijk, de jongeren zijn daardoor naar eigen zeggen rustiger en minder geneigd tot het uithalen van rottiigheid. Geadviseerd wordt te bekijken of het project 'buurtvaders' voor de aanpak in De Clomp tot voorbeeld kan strekken.

5 Beveiliging en formeel toezicht

5.1 Camerabewaking sporthal

● Op de fietsenstalling bij de sporthal is vanuit de openbare ruimte slecht zicht, vanwege het hoge en dichte groen. In hoofdstuk 3 is al geadviseerd dit groen transparanter te maken. Behalve van personen in de openbare ruimte kan sociale controle ook uitgaan van mensen die in de gebouwen aanwezig zijn. Aan de ene kant staat de sporthal, aan de andere kant de moskee. Vanuit de moskee is geen toezicht mogelijk. In de sporthal is een kamer voor de beheerder, van waaruit het grootste deel van de fietsenstalling overzien kan worden. Aangezien op die plaats echter niet altijd iemand aanwezig is, is ook een camera aangebracht. Deze is aan de binnenkant van het venster opgehangen, zodat vernieling van buitenaf niet mogelijk is. De beheerder van de sporthal gaf echter zelf aan, dat de camera nog niet optimaal wordt gebruikt: niet alle fietsenrekken zijn zichtbaar en het beheer van de banden is niet in overeenstemming met de privacy-wetgeving. Ook worden de beelden niet voortdurend opgenomen. Alleen als de sporthal wordt gebruikt, wordt de videoband gestart. Hierdoor bestaat het gevaar dat de videoband wordt vergeten en dat delicten niet worden opgenomen.

Advies

Laat de videoband 24 uur per dag lopen. Daarnaast moet de band iedere dag verwisseld worden. De volle banden dienen in overeenstemming met de privacywetgeving te worden bewaard in een kluis of stevige kast die afgesloten kan worden. Tenslotte is het belangrijk dat de camera zodanig wordt opgesteld dat alle fietsenrekken in beeld zijn.

5.2 Toegankelijkheid sporthal

● De sporthal kan tijdens het gebruik afgesloten worden. Personen die later komen en nog naar binnen willen, kunnen aanbellen. De deur kan dan vanuit de sportzaal geopend worden. Helaas werkt dit systeem niet als de hele dag mensen in en uit lopen. Dan blijft de deur namelijk permanent open staan, terwijl niet voortdurend toezicht op de entree gehouden wordt. Zo kunnen onbevoegden eenvoudig binnen komen. Volgens de beheerder is de overlast die daardoor ontstaat niet zozeer diefstal, maar vooral hinderlijk ophouden door toeschouwers. Soms worden nooddeuren ook op scherp gezet met de bedoeling 's avonds toegang tot het gebouw te kunnen hebben. De beheerder maakt naar de huurders al een tijdje duidelijk dat de huurders tijdens hun gebruik zelf

verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van diefstal en andere incidenten. De beheerder kan echt niet voortdurend iedereen in de gaten houden.

Advies

Het is belangrijk te voorkomen dat onbevoegden de sporthal binnenkomen. Het aanwezige systeem met de deurontgrendeling vanuit de sportzaal werkt alleen als het niet al te druk is. Bij een groter aantal bezoekers zal de deur uit praktisch oogpunt voortdurend opengelaten worden. Permanent toezicht bij de deur is dan noodzakelijk. Aangezien de beheerder daar geen tijd voor heeft, zullen de huurders dit zelf moeten regelen. Evenals dat nu al gebeurt, dient die verantwoordelijkheid duidelijk bij de huurders gelegd te worden.

Daarnaast is het ook van belang dat de spullen van de sporters veilig zijn voor diefstal. Aangezien het volgens de beheerder met de diefstal wel meevalt, wordt niet geadviseerd kluisjes te installeren. Het is voldoende als de sporters hun spullen tot in de sportzaal mee kunnen nemen.

5.3 Inbraakwerende maatregelen winkelcentrum en scholen

- Behalve de echte bron van het probleem aan te pakken (de ouders), kan ook getracht worden het inbreken moeilijker te maken. Dit kan door inbraakwerende maatregelen toe te passen. Het dak van het winkelcentrum is gevoelig voor inbraak: het is niet zo hoog en eenmaal daar aangeland kan over het hele winkelcentrum gelopen worden. Langs de gevel zijn ook objecten aanwezig waarmee eenvoudig op het dak geklommen kan worden: bijvoorbeeld afvalcontainers die 's avonds niet in de bebouwing of achter een hek opgeborgen worden. De scholen hebben ook platte daken en aan het prikkeldraad langs de regenpijpen te zien is ook hier opklimming een probleem.

Advies

Opklimmogelijkheden mogen niet voorkomen. Afvalcontainers en winkelwagentjes en kratten bij winkels moeten 's avonds altijd goed weggestopt worden. Dit is niet alleen raadzaam om de kans op inbraak te verkleinen, maar ook om brandstichting te voorkomen. Ook andere opklimmogelijkheden zoals regenpijpen dienen zo veel mogelijk belemmerd te worden. In het gebied wordt verlichting al toegepast om opklimmen te voorkomen. Met behulp van een bewegingssensor gaat het licht dan aan als iemand bijvoorbeeld via de regenpijp omhoog probeert te klimmen. Daarnaast dient ook zo veel mogelijk de *aanleiding* om het dak te beklimmen weggenomen te worden. Dat kan onder meer door de openingen in het dak aan te pakken (zie volgende punt).

- Op het dak van het winkelcentrum komen verschillende daglichtkoepels voor, waardoor inbrekers over het algemeen vrij eenvoudig binnen kunnen komen.

Advies

De lichtkoepels moeten voorzien worden van geteste en goedgekeurde doorklimbeveiliging (zoals een barrièrestang of een rekwerk), waardoor openingen kleiner dan 15 cm. worden gemaakt. Indien dit noodzakelijk wordt geacht, kunnen de lichtkoepels ook op het alarm aangesloten worden.

- Ook door de gevel van winkels wordt ingebroken. Ramen worden ingegooid, rolluiken geforceerd en puin geramd met auto's.

Advies

In het gebied zijn al op sommige plaatsen rolluiken aangebracht en zijn paaltjes voor de pui geplaatst om de 'rambaarheid' door auto's te verkleinen. Onderzocht moet worden welke gevels in het verleden al eens geraamd zijn of die daar erg gevoelig voor zijn. Voor die puien dienen paaltjes of eventueel zwaardere objecten (bijvoorbeeld zwerfkeien) geplaatst te worden. Daarnaast dienen gevels die al meerdere malen het slachtoffer zijn geworden van inbrekers van een goed rolluik voorzien te worden. Goed is bijvoorbeeld een type rolluik met magneetsluiting waarbij het openmaken al wordt gesignaleerd voordat de inbreker de winkelruit heeft gezien. In verband met de belevingswaarde zijn rolluiken bij voorkeur zo transparant mogelijk.

Het afsluiten van het winkelcentrum lijkt een oplossing te bieden voor de inbraakproblemen, maar dit is praktisch moeilijk uitvoerbaar. Het feit dat er verschillende functies zijn die na winkelsluitingstijden nog actief zijn, maakt het niet mogelijk het hele centrum af te sluiten. Ook afsluiten van de passage is niet goed mogelijk door de aanwezigheid van het restaurant. Als de afsluiting zodanig geplaatst wordt dat het restaurant erbuiten valt, ontstaat een onaangename ruimte voor de supermarkt. Afsluiting lost niet echt het probleem op. Wanneer het toezicht (zie de volgende paragraaf) goed is, voegt afsluiting niet wezenlijk iets toe aan de veiligheid.

5.4 Formeel toezicht

● Een maatregel die de eigenaar van het winkelcentrum en de voorzitter van de winkeliersvereniging als zeer effectief inschatten, is het houden van toezicht door een particuliere organisatie. Sinds kort is 's avonds en 's nachts formele controle aanwezig: op koopavond van 21 tot 6 uur en op andere dagen tussen 24 en 6 uur. Op die tijden is één persoon aanwezig in het cultureel centrum, die rondes door het winkelcentrum maakt. Dit formele toezicht blijkt goed te werken, want het aantal incidenten is sterk afgenomen.

De eigenaar van het winkelcentrum en de voorzitter van de winkeliersvereniging zouden deze vorm van toezicht het liefst voortzetten, maar de kosten zijn een probleem.

Door het instellen van de bewaking in het winkelcentrum bestaat bij enkele geïnterviewden de zorg dat de problemen voor een deel verschuiven naar de omringende functies, bijvoorbeeld de scholen en de woningen. Geopperd is dan ook niet alleen het winkelcentrum, maar ook het omringende gebied te gaan bewaken. De directeur van één van de scholen die is geïnterviewd zou graag meedoen, maar de scholen zijn hiervoor afhankelijk van de gemeente. Hetzelfde geldt voor de betere alarminstallatie die de directeur zou willen.

Advies

Dat formeel toezicht effect heeft, is in de laatste paar maanden in het winkelcentrum wel gebleken. Het verplaatsingseffect is echter een ongewenst neveneffect, dat niet ondenkbaar is. Het vergroten van het toezichtgebied zou de scholen helpen, maar het is de vraag waar de incidenten dan op zullen gaan treden.

Om het probleem structureel aan te pakken, zullen de daders in de oplossing betrokken moeten worden. Het hierboven beschreven sociaal-maatschappelijke werk is dan ook onontbeerlijk. Gecombineerd met (waar nodig) extra beveiliging van de gevelelementen.

Daarnaast is formeel toezicht in de avonduren, gecombineerd met alarminstallaties echter nodig. Om de kosten te drukken kan mobiele surveillance toegepast worden. Hierbij worden de alarminstallaties van de individuele panden verbonden met een centrale van een particuliere

beveiligingsorganisatie. Deze organisatie verzorgt de alarmopvolging. Afhankelijk van het beschikbare budget voert deze organisatie meerdere keren per nacht en op wisselende tijden inspecties uit. Doordat de surveillanten op hun ronde meerdere locaties in de gaten houden (lees: voor meerdere opdrachtgevers werken), worden de kosten gedrukt.¹ Geadviseerd wordt om naast het winkelcentrum ook de andere functies in het plangebied bij deze surveillance te betrekken, dus de scholen en de woningen. Op de woningen die in het plangebied liggen, zou daarnaast het 'Politiekeurmerk Veilig Wonen voor bestaande bouw' toegepast moeten worden. Met dit keurmerk kan het bestaande (en later ook het nieuwe) woongebied goed beveiligd worden tegen buurtoverlast, inbraak, diefstal, vandalisme, brand, openbare geweldpleging en onveiligheidsbeleving. In Brugakker het keurmerk door de woningstichting Seyster Veste twee jaar geleden al opgepakt. Daar zijn de woningen complexgewijs beveiligd tegen inbraak. Het inbraakrisico is sindsdien sterk gedaald. Daaraan draagt ook bij dat er in Brugakker een wijkopzichter is aangesteld, die daar regelmatig de ronde doet. Geadviseerd wordt te bekijken of de wijkmeester van Brugakker ook de woningen in De Clomp mee kan nemen op zijn route.

6 Samenvatting

6.1 Ruimtelijke aanpak

- Bundeling en rechte trekken van *langzaam verkeersroutes*: voer bij de routes parallel aan de Griftlaan en onder de Griftlaan door (zie bij cijfers 21, 18 en 24 op de kaart) het voorstel dat terzake gedaan is in de stedenbouwkundige verkenning *versneld* uit, d.w.z. wacht niet op de bouwprojecten en de herinrichting van de openbare ruimte die daarop volgt, maar doe het al op korte termijn. Dit levert een enorme verbetering van de veiligheid voor de gebruikers van deze routes op.
- Loop het gehele gebied door met de gemeentelijke verlichtingsbeheerder en een deskundige van de REMU om de *verlichting* te beoordelen en vervang de verlichting of breid deze uit op plaatsen waar de verlichtingssituatie onvoldoende is. Dit geldt in elk geval voor de omgeving van basisschool De Sluis en De Griffel (11 en 14 op de kaart), delen van het winkelplein (8), de westelijke monding van de tunnel onder de Kouwenhovenselaan (22) en de zuidelijke parkeerplaats (26).
- Pak het *groen* aan waar dit het zicht en / of de verlichting belemmert, dat wil zeggen intensiever het beheer of vervang het groen door soorten die onderhoudsvriendelijker zijn; dit geldt voor het pad langs de Biltse Grift (20), de wirwar van paden in de noordoostpunt van het gebied (25) en het groen bij de sprothol (9) ter plaatse van de fietsenstalling.
- Verplaats de *fietsenrekken* in de passage (5) naar een punt in de nabijheid, waar de geparkeerde fietsen de doorloop niet belemmeren en beter in het zicht liggen.
- Verwijder het *groenelement* op het winkelplein (8) een vervang de zitgelegenheid die thans in dit groenelement is opgenomen door nieuwe zitbanken, die bij het in uitvoering gaan van de bouwplannen worden

¹ Om een indicatie te geven: iedere inspectieronde van 15 minuten kost ongeveer f32,50. Daarnaast moet een abonnement afgesloten worden voor de alarmopvolging. Voor ongeveer f565,- per jaar kan een gebied bij een particuliere beveiligingsorganisatie aangemeld worden. Voor iedere alarmopvolging die vervolgens vereist is, wordt ongeveer f100,- in rekening gebracht.

opgeslagen en bij de herinrichting van de openbare ruimte herplaatst worden.

6.2 Toezicht en beveiliging

- Continueer het *permanente toezicht* 's avonds en 's nachts zoals dat nu ingesteld is; wanneer dit financieel niet meer haalbaar zou zijn, bekijk dan welke mogelijkheden er zijn om een particuliere beveiliging mobiele surveillance te laten uitvoeren.
- Sluit de winkeliers aan op een *alarmcentrale* en koppel deze door met de toezichthouder.
- Breid het toezichtgebied uit naar de *woningen* in het gebied, bekijk of de wijkopzichter in Brugakker deze woningen mee kan nemen in zijn ronde. Pak de technische beveiliging van de woningen in De Clomp aan d.m.v. het Politiekeurmerk Veilig Wonen.
- Pak de *bouwkundige beveiliging van winkels en scholen* aan, denk daarbij ook aan het wegnemen van *opklimmogelijkheden* en het beveiligen van *lichtkoepels* op platte daken, en het aansluiten van openingen die met een rolluik afgesloten zijn op het alarm.
- Neem specifieke maatregelen ter voorkoming van diefstal van eigendommen uit de *sportthal*, bijvoorbeeld in de sfeer van videoregistratie en toezicht op de entree.

6.3 Sociaal maatschappelijke aanpak

- Ondersteun projecten en initiatieven van scholen, sportwerk, welzijnswerk en alle andere instellingen die een bijdrage leveren aan het tegengaan van de *verveling van de jeugd* die thans regelmatig rondhangt en overlast veroorzaakt in De Clomp, en / of het aanleren van de gewenste normen en waarden bevorderen. Richt deze projecten op de jongere jeugd, met speciale aandacht voor de doelgroep Marokkaanse jeugd, en raadpleeg zoveel mogelijk de sleutelpersonen in de Marokkaanse gemeenschap om tot de juiste vormgeving van de activiteiten en projecten te komen.
- Bekijk in hoeverre daarnaast nog *projecten in de repressieve sfeer* nodig zijn, zoals HALT en STOP-reactie.
- Pak de *oudere jeugd* voor zover deze als daders van inbraken, bedreigingen of geweldsmisdrijven bij de politie bekend zijn repressief aan (zeker bij recidive) maar beperk de aanpak daar niet toe; bekijk of het mogelijk is om naar Amsterdams voorbeeld de ouders van de oudere jeugd een rol te geven in het toezicht en tracht vanuit de politie de verstandhouding met de doelgroep zo goed mogelijk te maken en contacten op persoonlijke leest te schoeien.

6.4 Vervolgstappen

Bij het realiseren van de aanbevelingen die hierboven zijn genoemd, zijn verschillende partijen betrokken. Een deel van de aanbevelingen, met name die in de ruimtelijke sfeer, kunnen door de gemeente zelf worden gerealiseerd (in overleg met bewoners en winkeliers). Andere aanbevelingen, zoals die in de sfeer van toezicht en sociaal-maatschappelijke opvang, liggen echter op andermans terrein. De gemeente kan (en moet) wel de regierol naar zich toetrekken, maar voor de daadwerkelijke planning en uitvoering zijn onder meer welzijnsinstellingen, politie, OM, winkeliersvereniging en eigenaren van het onroerend goed de leidende partij. Geadviseerd wordt om op initiatief van de gemeente een werkverband op te richten waarin alle betrokken partijen een plek krijgen, en dat binnen dit werkverband afgesproken wordt wie welke aanbeveling wanneer uitvoert. Het *'Keurmerk veilig ondernemen, handboek winkelcentra bestaande bouw'* is hiervoor een doeltreffend instrument. Dit

keurmerk biedt een methodiek om de partijen bij elkaar te brengen, waarna de problemen systematisch in kaart gebracht kunnen worden en aan oplossingen gewerkt kan worden. Het concept handboek is reeds aan de gemeente Zeist verstrekt. Geadviseerd wordt de hierin opgenomen methodiek te volgen. Alle maatregelen die in het voorliggende document zijn opgenomen, passen naadloos in de keurmerk aanpak.

Zoals in de inleiding al is vermeld, zal het voorliggende onderzoek met betrekking tot de bestaande situatie, gevolgd worden door een analyse van de *stedenbouwkundige verkenning*, die gericht is op de nieuwe situatie. Deze analyse zal uitmonden in een stedenbouwkundig advies voor het totale project alsmede in een overzicht van kwalitatieve uitgangspunten voor de bouwprojecten-fase. Bij het formuleren van deze uitgangspunten zal het Keurmerk Veilig Ondernemen mede als leidraad dienen. Dit keurmerk bevat namelijk ook bouwkundige uitgangspunten voor de veiligheid.